

Uitgerekend biologisch!

- **Praktijknetwerken biologische bedrijven vanaf 2006**
- **Één visie op ontwikkelingen in de biologische landbouw?**
- **Ondernemers kiezen voor samenwerking en verbreding**
- **Sprekers als tegenpolen**
- **Onkruidbeheersing in biologische suikerbieten**
- **BIOM-activiteitenkalender**

Praktijknetwerken van biologische bedrijven in de toekomst

Het project BIOM loopt begin 2006 ten einde. LNV heeft aangegeven dat zij veel waarde hecht aan de opzet van een vernieuwd praktijknetwerk voor [ook] de komende jaren. En LNV is de belangrijkste financier voor onderzoek en kennisdoorstroming in de biologische landbouw. Ook de biologische sector heeft zich hierover positief uitgesproken. In nauw overleg met de productwerkgroepen van Biologica zullen in de loop van 2005 de contouren duidelijk worden van de praktijknetwerken zoals deze vanaf 2006 gaan draaien.

Meer invloed; meer resultaat

De volgende ontwikkelingen zijn mede bepalend voor de contouren:

- De biologische sector zelf krijgt meer te zeggen over de besteding van gelden voor onderzoek en zal ook meer de vinger aan de pols houden bij de uitvoering en voortgang van onderzoek.
- De gangbare landbouw staat niet stil in haar ontwikkeling en de biologische landbouw zal zich daarom continu moeten verbeteren om haar voorsprong in duurzame productie en het leveren van gezonde smaakvolle en natuurlijk geproduceerde producten te behouden en te versterken.
- Een aantal elementen in het huidige BIOM, die door deelnemers en belangenpartijen hoog worden gewaardeerd, zullen zoveel mogelijk worden meegenomen in de opzet van nieuwe praktijknetwerken.
 - Samenwerking van biologische productiebedrijven, adviespartijen en onderzoek.
 - Intensieve kennisuitwisseling tussen ondernemers onderling.
 - Oplossen van knelpunten in de dagelijkse praktijk van biologische bedrijven.
 - Inzicht in de prestaties van biologische bedrijven.

Al enkele ideeën

De bovengeschetste ontwikkelingen en de sterke punten van de huidige praktijknetwerken samen bepalen hoe de praktijknetwerken vanaf 2006 worden ingevuld. Er is vanuit verschillende partijen al een aantal ideeën voor invulling naar voren gekomen. Enkele van deze ideeën zijn:

- Opzet van themagerichte groepen van praktijkbedrijven. In deze themagroep nemen bedrijven deel die zich nauw betrokken voelen bij dit thema en hierover vaak zelf ook vernieuwende ideeën hebben. Deze themagroepen worden tevens gebruikt voor aansturing en begeleiding van onderzoek door de praktijk op dit thema. Een themagroep kan bijvoorbeeld worden gevormd rond de nieuwe ontwikkelingen in de mechanische onkruidbeheersing.
- De stimulering en ondersteuning van voorlopers met innovatieve initiatieven zal verder kunnen bijdragen aan een toekomstgerichte versterking van de biologische sector. Ondersteuning kan plaatsvinden door aanvullend onderzoek, door de aanlevering van kennis en door het bij elkaar brengen van belangenpartijen. Niet alleen technische ontwikkelingen maar ook initiatieven richting keten en markt, zoals de verbetering van smaak en gezondheid van biologische producten, zullen hierbij ondersteund kunnen worden. Een voorbeeld van ondersteuning van innovaties is de samenwerking van onderzoek en praktijk rond het rijpadensysteem van Korteweg en Van Beek.

Hoe de nieuwe praktijknetwerken er definitief zullen uit gaan zien, zal de komende tijd in nauwe samenspraak met de productwerkgroepen van Biologica en LNV worden vastgesteld. Onafhankelijk van de vorm zullen zulke praktijknetwerken alleen kunnen functioneren dankzij de bijdrage van enthousiaste en vernieuwingsgezinde ondernemers.

Wijnand Sukkel

Één visie op ontwikkelingen in de biologische landbouw?

Een aantal vooraanstaande sprekers heeft onlangs hun visie op de huidige en toekomstige ontwikkelingen in de biologische landbouw uitgesproken. Dit was onder meer op de door BIOM georganiseerde dag Kiezen voor keuzes in januari en de onlangs door Biologica georganiseerde EKO-branchedag. De visies van de sprekers tonen duidelijke overeenkomsten, maar ook een aantal verschillen.

Biologische landbouw is volgens Tweede-Kamerlid Harm Evert Waalkens dé oplossing voor alle confrontaties tussen landbouw en maatschappelijke waarden als milieu, landschap en klimaat. Mits hierin flink wordt geïnvesteerd. Herman Wijfels meldde op de EKO-branchedag dat de biologische sector hard moet blijven werken om dit ook blijvend waar te maken. De gangbare landbouw

Biotechnologie als kans

Waalkens vindt dat boeren momenteel te afkerig en terughoudend zijn van biotechnologie. Hij vindt het onverstandig om dit op voorhand pertinent af te wijzen. Het is juist van belang om de fundamentele onderzoekscapaciteit voor de biologische landbouw optimaal te benutten, zoals voor het kweken of telen zonder bestrijdingsmiddelen en met kleinere risico's op het gebied van voedselveiligheid; een aspect wat de biologische landbouw soms hardnekkig tegenzit.

ontwikkelt zich ook en er zal door de biologische sector moeten worden geïnvesteerd in het behouden van de voorlopersfunctie op het gebied van duurzame landbouw. Wijfels noemde hierbij als voorbeeld de energieproducerende kas. De biologische landbouw zou juist dit soort ontwikkelingen moeten omarmen en verder ontwikkelen. Zowel Wijfels als Waalkens waarschuwden voor de volledige afwijzing van alles wat met biotechnologie te maken heeft. Juist hieruit kunnen vernieuwingen voortkomen die waardevol kunnen zijn voor de biologische landbouw. De eigenheid van plant en dier hoeft, bij zorgvuldige keuzes, hiermee niet in gevaar te komen. Volgens Schnier, voorzitter van de Taskforce Marktontwikkeling Biologische Landbouw, is dit juist een

van de unieke argumenten bij de verkoop van biologische producten! De Taskforce zit namelijk te springen om argumenten om biologische producten beter aan de man te brengen, want ook de bewering dat biologische producten per definitie gezonder zijn is nog niet wetenschappelijk ondersteund.

Desondanks meldde Schnier een succes: de komende drie jaar zal door alle winkels van Konmar en Super de Boer vervanging plaatsvinden van gangbare naar biologische kool, peen, rode biet, venkel en pompoen. Voorzitter van de vakgroep biologische landbouw van LTO Anton van Vilsteren gaf aan dat de vakgroep biologische landbouw steeds beter in staat is biologisch

onderzoek weg te zetten en dat biologisch zich een Licence to Produce heeft weten te verwerven. Wel gaf Van Vilsteren aan dat de prijsvorming voor een groot aantal producten het laatste jaar erg slecht is en dat hierdoor voor veel bedrijven geen sprake kan zijn van een economisch gezonde bedrijfsvoering.

LNV heeft haar beleid richting marktontwikkeling en ondersteuning door onderzoek voortgezet. Onderzoek voor onder meer de ondersteuning van de gezondheidsclaim maar ook voor meer praktijkgericht onderzoek. Belangrijk is dat juist de praktijkproblemen die aan de keukentafel worden besproken goed naar onderzoeksvoorstellen worden vertaald. Anton van Vilsteren ondersteunde in zijn verhaal dit standpunt van Schnier: de praktijk moet bepalen wat er aan onderzoek gedaan moet worden. LTO zit echter wel in een spagaat als het gaat om het behartigen van de belangen van de gangbare praktijk en de biologische: de belangen van de gangbare praktijk zijn niet altijd die van de biologische en andersom. Ook kon Van Vilsteren zich niet vinden in het loslaten van de claim 'transgeenvrij' door Waalkens. Biologische producten moeten volgens hem gevrijwaard blijven van transgene componenten.

De voorvechters van biologische landbouw waren het dus niet op alle punten eens.

Eenheid als kracht

Schnier vraagt van de biologische producenten niet uit te gaan van lange termijn garanties, maar een uitstekend product te leveren om zo een duurzame positie bij de afnemer te verwerven. Biologisch betekent niet automatisch dat kwaliteit gegarandeerd is.

Transparantie in de keten en kwaliteit van het product zijn en blijven essentieel. Als de biologische sector daarbij met één mond praat en met één maat meet, maakt dat de afstemming met de volgende ketens een stuk makkelijker.

Overeenstemming was er wel over de speerpunten voor de toekomst: meer aandacht voor voedselveiligheid en intrinsieke waarde van biologische producten, hard werken aan behoud van onderscheidend vermogen in product en productiewijze, aanpakken prijsverschil gangbare en biologische producten, bevordering export en het verder ontwikkelen van een vraaggestuurde kennisontwikkeling en verspreiding.

Ondernemers kiezen voor samenwerking en verbreding

Bij het kiezen voor bedrijfsstrategieën is het vaak lastig om de beperkingen van het eigen bedrijf los te laten. Om het 'out of the box' denken van BIOM-ondernemers te stimuleren werd op een landelijke bijeenkomst van BIOM-deelnemers een strategiespel gehouden. In zes groepen zijn de deelnemers aan de slag gegaan met een casestudy van een fictief akkerbouwbedrijf dat werd uitgekocht voor woningbouw. Voor dit bedrijf is per groep een strategie ontwikkeld die goed onderbouwd moest zijn met vermelding van de benodigde acties.

Van de zes gepresenteerde plannen waren er vijf waarbij er een vorm van samenwerking met directe collega's of veehouderijbedrijven werd gezocht. Verder werden er vaak neventakken geïntroduceerd (recreatie, huisverkoop). Ook verbreding was in de plannen een belangrijke strategie. Daarbij werden vooral, naast de productie van groenten, het verkopen ervan in een eigen winkel en/of restaurant genoemd. Deze activiteit kon nog verder worden uitgebreid met een locatie in een natuurgebied, zodat ook aan natuuronderhoud en recreatie kon worden gedaan. Toekomstige locaties bleven niet beperkt tot Nederland. Ook het buitenland (Tsjechië, Frankrijk) werd genoemd. Een heel uitzonderlijke strategie betrof het idee om gezamenlijk als projectontwikkelaar van het gebied op te treden. Met het daarmee verdiende geld kon in Frankrijk een nieuw biologisch bedrijf worden gestart.

In de plannen zitten genoeg elementen die in de toekomst een plek kunnen krijgen in de bedrijfsontwikkeling. Er is in ieder geval voldoende materiaal om in de komende zomer- en winterbijeenkomsten hierop terug te komen.

Sprekers als tegenpolen

Tijdens een BIOM workshop over "Meerwaarde en meerprijs" gaven twee sprekers hun visie op de meerwaarde van biologische producten en hoe hieruit een meerprijs te halen valt. De eerste spreker was Johan van den Dries die samen met zijn vrouw een vier ha groot tuinbouwbedrijf nabij Zwolle runt. De producten worden voornamelijk via abonnementen en de biologische markt afgezet. Door deze korte lijnen is het direct duidelijk of de consument het product waardeert (meerwaarde). Ook is het mogelijk door het ontbreken van tussenschakels een meerprijs te realiseren. Voor Johan zijn de grenzen van het bedrijf echter bereikt. Hij ziet vooral kansen tot uitbreiding in de catering en de natuurvoedingswinkels maar zal deze

> Vervolg z.o.z.

niet snel zelf aangrijpen. Van de supermarkten verwacht hij niet veel. De klanten in de supermarkt zijn een onzekere factor. "Op de markt heb ik vaste klanten, weer of geen weer, ze zijn er elke week" aldus Johan.

De tweede spreker was Corinne Goenee van onderzoeksbureau Innovaction. In een flitsende presentatie liet zij zien hoe het biologische product in de supermarkt gepresenteerd kan worden. De biologische producten passen in rubrieken als Pleasure, Fitness & Wellbeing, Health & Sustainability en Convenience. In deze categorieën is ook in het AGF-segment een groei in afzet te verwachten. Voorbeelden uit het buitenland laten zien dat er genoeg mogelijkheden zijn om het biologische product aantrekkelijk in de winkel te zetten. Corinne geeft dan ook als advies "Wees duidelijk wat je met het product wil zeggen en welke doelgroep je voor ogen hebt". De boodschap van zowel Johan als Corinne is bij de deelnemers van de workshop duidelijk overgekomen en heeft menigeen aan het denken gezet.

Onkruidbeheersing in biologische suikerbieten

Een aantal jaren geleden leek de onkruidbeheersing in biologische suikerbietenteelt nog een knelpunt. Optimalisatie van de mechanisatie en verbeterde toepassing daarvan laten nu een structurele verbetering zien. Zo was het geen uitzondering als meer dan 100 uren handwieden nodig waren om het onkruid in de rij te verwijderen. Het gemiddelde aantal benodigde uren is inmiddels gedaald van 74 uur per hectare (1999 - 2001) naar 63 uur per hectare (2001 - 2004), zo blijkt uit de ervaringen van bedrijven in praktijknetwerk BIOM. De top 3 van deze bedrijven realiseert de onkruidbestrijding in suikerbiet nu met 20 tot 30 uur handwieden per hectare (2003 - 2004).

Voor opkomst worden de bieten in de meeste gevallen eenmaal geëgd. Vanaf het 4-6 bladstadium wordt geëgd en geschoffeld, in combinatie met vingervieders, torsievieders of een pneumat-wieder. Hiermee is nagenoeg al het kleine onkruid te verwijderen. Met in totaal zo'n vijf tot zes mechanische bewerkingen is zo de onkruidbestrijding te realiseren. Het beste resultaat wordt behaald door schoffelbewerkingen te combineren of af te wisselen met wieden.

In de volgende nieuwsbrief worden meer resultaten van de BIOM-deelnemers gepresenteerd.

Meer informatie:

Wiepie van Leeuwen-Haagsma [0320 291623]

en Sander Bernaerts [06 26544106]

BIOM-activiteitenkalender

• 2 juni

demo mechanische onkruidbestrijding in en tussen de gewasrij in suikerbieten op het biologisch bedrijf van de Maatschap Hermus, Koggenrandweg 10, 1775 RG Middenmeer (NH). Start: 14:00 uur. Info: Bertus Buizer, 06-20131199

• 3 juni

demo mechanische onkruidbestrijding op biologisch bedrijf 'De Lingehof van André Jurrius aan de Hemmenstraat 17 in Hemmen. Start: 14:00 uur. Info: Derk van Balen, 06.53427222.

• 9 juni

demo mechanische onkruidbestrijding cichorei. Info: Richard Korver, 06.53310382.

• 15 juni

informatiebijeenkomst over ziekten en plagen op de Broekemahoeve en het OBS [o.a. valse meeldauw in uien, Phytophthora in aardappel en functionele agrobiodiversiteit]. Start: 14:00 uur. Info: Kees van Wijk, 0320.291664.

• 22 en 23 juni

Boomteelttechniek 2005, Haaren [N-Br]. Info: www.boomteelttechniek.nl

In de planning:

- Demo smaakvolle rassen peen; Noordelijke Zeeklei en Zuidwest Nederland.
- Demo bijbemesting zomergraan, effect op eiwitgehalte; Noordelijke Zeeklei en Noordoost Nederland.
- Onderzoek effect strodek op beschikbaarheid stikstof; Noord Holland.
- Bijmesten in prei; Zuidoost Nederland.
- Demo biologische tafelaardappelen Zuid Limburg; Zuidoost Nederland.
- Verkenning warmwaterbehandeling pompoen tegen bewaarschimmels; Zuidwest Nederland.
- Opzet Prijsinformatiesysteem; landelijk

Colofon

BIOM staat voor Biologische landbouw Innovatie en Omschakeling.

BIOM is gericht op het realiseren van twee doelen:

- versterken van de biologische bedrijfsvoering
- verbreden van de biologische praktijk

Voor meer informatie over het project kunt u contact opnemen met:

- Wijnand Sukkel projectleider PPO Akkerbouw en vollegrondsgroenten in Lelystad, tel. 0320 - 29 13 75
- Harm Brinks projectleider DLV Plant in Wageningen, tel. 0317 - 49 15 35
- Derk van Balen DLV Biologische Landbouw in Horst, tel. 06 - 53 42 72 22